

Σημειώματα

Institute of Diplomacy and Global Affairs

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΝ ΡΑΝΤ

Ιάσοντας Ζαφόλιας

Η Αυν Ραντ γεννήθηκε στην Πετρούπολη της Ρωσίας το 1905.

Το 1917, μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση, η οικογένειά της κατέφυγε στην Κριμαία όπου εκείνη τελείωσε το σχολείο.

Αργότερα επέστρεψε στην Πετρούπολη και σπούδασε Φιλοσοφία και Ιστορία στο Πανεπιστήμιο.

Έπειτα συνέχισε τις σπουδές της στο Κρατικό Ινστιτούτο Κινηματογραφικών Τεχνών με σκοπό να γίνει σεναριογράφος. Το 1925 μη δυνάμενη να συνυπάρξει με το νέο Σοβιετικό καθεστώς, πήρε άδεια να επισκεφτεί συγγενείς της στις ΗΠΑ και κατόρθωσε να εγκατασταθεί μόνιμα στο Χόλυγουντ, όπου ο διάσημος παραγωγός Σεσίλ ντε Μπλ την προσέλαβε σαν αναγνώστρια σεναρίων. Εκεί γνώρισε και τον ηθοποιό Φρανκ Ο' Κόννορ με τον οποίο παντρεύτηκε.

Η Αυν Ραντ ξεκίνησε την καριέρα της σαν σεναριογράφος και θεατρικός συγγραφέας.

Το πρώτο της μυθιστόρημα, «Εμείς οι Ζωντανοί», δημοσιεύτηκε το 1936 και κυκλοφόρησε στα ελληνικά από την Ωκεανίδα.

Να πως χαρακτηρίζει αυτό το έργο της η ίδια η Ραντ: «Το «Εμείς οι Ζωντανοί» δεν είναι ένα μυθιστόρημα για την Σοβιετική Ρωσία. Είναι ένα μυθιστόρημα για τον άνθρωπο γενικότερα ενάντια στον πάσης φύσεως κρατισμό και τις τραγικές συνέπειες του στην ανθρώπινη ζωή των ατόμων.

Αργότερα έγραψε άλλα δύο μυθιστορήματα, το «Fountainhead» το οποίο δημοσιεύτηκε το 1943 και κυκλοφόρησε στα ελληνικά με τον τίτλο «Κοντά στον Ουρανό» από τον εκδοτικό οίκο Ωκεανίδα και το «Atlas Shrugged» το 1957, ένα πολυσέλιδο αριστούργημα με μυστηριώδη και συναρπαστική πλοκή που κυκλοφόρησε στα ελληνικά πρόσφατα με τον τίτλο «Ο Άτλας Επανάστασης», πάλι από τον εκδοτικό οίκο Ωκεανίδα.

Είναι το σημαντικότερο από τα βιβλία της γιατί σ' αυτό εκλαϊκεύει την φιλοσοφική της θεωρία, τον επονομαζόμενο Αντικειμενισμό.

Θέλω να προσθέσω επίσης ότι και τα τρία αυτά μυθιστορήματα πραγματοποίησαν σημαντικές πωλήσεις, που ανέρχονται σε εκατομμύρια αντίτυπα και μεταφράστηκαν σε πολλές γλώσσες.

Και σαν να μην έφταναν αυτά, έγραψε πληθώρα πολιτικών, φιλολογικών και κυρίως φιλοσοφικών άρθρων προσιτά όμως στο ευρύ κοινό με στόχο την προώθηση του ατομικισμού και σε πλήρη αντίθεση με τον πάσης αποχρώσεως κρατισμό, που κυριαρχούσε εκείνη την εποχή ακόμη και στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Τέλος, να προσθέσω και τις ατελείωτες διαλέξεις, καθώς και τις ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές συνεντεύξεις στα σημαντικότερα πανεπιστήμια, ραδιοφωνικούς σταθμούς και τηλεοπτικά κανάλια των ΗΠΑ.

Η Αυν Ραντ πέθανε το 1982, αλλά ακόμη και τώρα, οι θαυμαστές της εξακολουθούν να πολλαπλασιάζονται θεαματικά. Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι το φαινόμενο αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και προσωπολατρία. Ο μεγάλος οικονομολόγος

Σημειώματα

Institute of Diplomacy and Global Affairs

Von Mises, τον οποίο η Ραντ εκτιμούσε ιδιαίτερα, είχε πει μεταξύ των άλλων γι' αυτή, ότι είναι ο πιο θαρραλέος άντρας της Αμερικής.

Στο επόμενο βιβλίο της, το «Fountainhead», αφηγείται την ιστορία ενός λαμπρού νεαρού αρχιτέκτονα που αγωνίζεται ενάντια στο σύνολο της κοινωνίας για να κατασκευάσει κτίρια, σύμφωνα με τα δικά του οράματα και ιδεώδη.

Ολοκληρώνω με το «Atlas Shrugged», στα ελληνικά «Ο Άτλας Επαναστάτησε».

Η κεντρική του ιδέα έχει να κάνει με την υποθετική ερώτηση και την αντίστοιχη απάντηση, δηλαδή τι θα συνέβαινε στον κόσμο μας σε περίπτωση που τα σημαντικότερα άτομα μιας κοινωνίας, επιστήμονες φιλόσοφοι, συγγραφείς, καλλιτέχνες, εφευρέτες και επιχειρηματίες αποφάσιζαν να απεργήσουν.

Η απάντηση της Ραντ ήταν ότι ο πολιτισμός και η πρόοδος θα κατέρρεαν εκ θεμελίων.

Στο «Atlas Shrugged» η Ραντ κατόρθωσε να υπερασπιστεί, για πρώτη φορά στα φιλοσοφικά χρονικά, το σύστημα της ελεύθερης αγοράς με ηθικά επιχειρήματα και όχι μόνο με ωφελιμιστικά του τύπου ο καπιταλισμός παράγει περισσότερο πλούτο από τον σοσιαλισμό.

Για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει να υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις:

- 1) Τα άτομα να έχουν απόλυτο δικαίωμα στην ζωή τους.
- 2) Να ζουν την ζωή τους λογικά σκεπτόμενα.
- 3) Το δικαίωμα του ατόμου να σκέπτεται και να ζει για τον εαυτό του.

Αυτά μπορούν να εκπληρωθούν μόνο μέσα στα πλαίσια ενός κοινωνικού συστήματος με πολιτική και οικονομική ελευθερία όπως ο καπιταλισμός.

Οι κριτικές για το «Atlas Shrugged» υπήρξαν και κακές και καλές.

Ένας γνωστός κριτικός το χαρακτήρισε ανόητο, ενώ ένας άλλος θρησκευόμενος έγραψε ότι δεν έχει διαβάσει πιο ανήθικο και καταστροφικό βιβλίο στη ζωή του.

Ένας άλλος, κατά τα άλλα αρκετά ευφυής, χαρακτήρισε το βιβλίο των 1000 σελίδων μακρύτερο από την ζωή μας και δύο φορές περισσότερο παράλογο. Υπήρξαν όμως και διανοούμενοι εντός και εκτός πανεπιστημίων που ανταπέδωσαν τα πυρά, αφού έκριναν ότι το «Atlas Shrugged» είναι το σημαντικότερο μυθιστόρημα που γράφτηκε ποτέ!

Η φιλοσοφία της Rand, ο Αντικειμενισμός, ξετυλίγεται από την πρώτη έως την τελευταία σελίδα του βιβλίου.

Εκεί ισχυρίζεται ότι η λογική και όχι η θρησκευτική πίστη ή τα ανθρώπινα συναισθήματα είναι το μόνο μέσο για να αποκτήσει ένας άνθρωπος γνώση και να προκόψει στην ζωή του.

Υποστηρίζει ότι η πραγματικότητα είναι αποκλειστικά αυτά που βλέπουμε γύρω μας και ότι δεν υπάρχει υπερφυσική διάσταση.

Περαιτέρω, σύμφωνα πάντα με τη Rand, οι άνθρωποι δεν είναι κακομοίρηδες αντιήρωες όπως εμφανίζονται στη μοντέρνα λογοτεχνία και τον κινηματογράφο, με ψυχολογικά προβλήματα και προβληματικές οικογένειες.

Στα βιβλία της εμφανίζει τον άνθρωπο σαν δυναμικό ήρωα.

Δείχνει ότι με εφόδιο την λογική και με δράση στηριζόμενη σ' αυτή οι άνθρωποι μπορούν να μεγαλοουργήσουν και να επιτύχουν στην ζωή τους σημαντικά πράγματα κόντρα σε ισχυρές κοινωνικές δυνάμεις. Ισχυρίζεται ότι κάτι είναι καλό εάν αντικειμενικά βελτιώνει την ανθρώπινη ύπαρξη π.χ. η θρεπτική τροφή, η παιδεία, η πολιτικοοικονομική ελευθερία, ενώ κακό είναι αυτό που καταστρέφει την ανθρώπινη ζωή π.χ. το δηλητήριο, η άγνοια, η πολιτική δικτατορία. Δηλαδή το καλό βασίζεται σε πραγματικά γεγονότα – για

Σημειώματα

Institute of Diplomacy and Global Affairs

αυτό ονόμασε την φιλοσοφία της Αντικειμενισμό – και όχι στην θέληση του Θεού, στις επιθυμίες και θελήσεις της κοινωνίας, ή στα καπρίτσια ορισμένων ατόμων.

Οι μόνες υπάρξεις που είναι πραγματικές και επιτυγχάνουν τις αξίες που βελτιώνουν τις ζωές τους είναι τα άτομα. Δεν υπάρχουν πρωτογενείς συλλογικές υπάρξεις, παρά μόνο πολλά ανεξάρτητα άτομα.

Ως εκ τούτου κάθε άνθρωπος λογικά σκεπτόμενος, με σκληρή εργασία και τίμια προσπάθεια πρέπει να αναζητήσει αυτές τις αξίες που βελτιώνουν την ζωή του και την ευτυχία του π.χ. παιδεία, επαγγελματική σταδιοδρομία, επωφελείς προσωπικές σχέσεις κ.λ.π. Αυτός είναι ο ηθικός κώδικας του Αντικειμενισμού. Κατά συνέπεια οι άνθρωποι μπορούν να ευημερήσουν πραγματοποιώντας αξίες και όχι θυσιάζοντας ή προσφέροντας τις αξίες αυτές σε άλλους. Συνεπώς ο ηθικός κώδικας, θρησκευτικός ή κοσμικός που προωθεί τον αλτρουισμό είναι ανήθικος.

Γιατί ποιος είναι ο ορισμός του αλτρουισμού ουσιαστικά; Η βασική αρχή του αλτρουισμού είναι ότι ο άνθρωπος δεν έχει το δικαίωμα να υπάρχει για χάρη του εαυτού του, ότι η προσφορά του στους άλλους είναι η μόνη δικαιολογία για την ύπαρξη του και ότι η αυτοθυσία είναι η σημαντικότερη ηθική υποχρέωση, αρετή και αξία.

Σύμφωνα όμως με την Ραντ, δεν πρέπει να συγχέουμε τον αλτρουισμό με την καλοσύνη, τον σεβασμό και την καλή πίστη.

Το κύριο χαρακτηριστικό του αλτρουισμού είναι η αυτοθυσία, που σημαίνει ουσιαστικά αυτοαπόρριψη συγκριτικά με όλους τους άλλους αδιακρίτως και τελικά αυτοκαταστροφή!

Το να συμπεριφέρεσαι με καλοσύνη στους άλλους ανθρώπους που εκτιμάς είναι ηθικά καλό πράγμα και τα λογικά άτομα ωφελούν και τον εαυτό τους και τους άλλους βοηθώντας αυτούς για τους οποίους ενδιαφέρονται και εκτιμούν π.χ. τα παιδιά τους, την σύζυγό τους, τους φίλους τους, τους πελάτες τους, τους σπουδαστές τους και πολλούς άλλους με τους οποίους έχουν σχέσεις.

Τώρα το μοναδικό ηθικό πολιτικοοικονομικό κοινωνικό σύστημα είναι εκείνο που αναγνωρίζει το δικαίωμα του ατόμου στη ζωή του, στην σκέψη του και στην επιδίωξη της ευτυχίας του.

Ο ρόλος του κράτους είναι μόνο για να προστατεύει τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών και όχι να τα παραβιάζει.

Ως εκ τούτου, το καταλληλότερο κυβερνητικό σύστημα είναι αυτό της ελεύθερης αγοράς, γιατί προστατεύει το δικαίωμα του ατόμου να επιτύχει τις αξίες που επιθυμεί στην ζωή του χρησιμοποιώντας την λογική και χωρίς να επιβαρύνει τους άλλους, αλλά ούτε και οι άλλοι να δικαιούνται να επιβαρύνουν το συγκεκριμένο άτομο. Στο Atlas Shrugged αυτό ακριβώς δείχνει με ένα συναρπαστικό τρόπο.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες η εξουσία έχει περιέλθει σε σοσιαλιστές πολιτικούς με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλη οικονομική δυσπραγία, να κλείνουν επιχειρήσεις, να φουντώνει η ανεργία και να υπάρχει γενική κατακραυγή από τον λαό.

Οι πολιτικοί μαζί με τους διανοούμενους για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση καταστρώνουν σχέδια για δικτατορία, έχοντας την σύμφωνη γνώμη καθηγητών, δημοσιογράφων, συγγραφέων, καλλιτεχνών.

Η κυβέρνηση μη μπορώντας να κάνει κάτι άλλο αναγκάζεται να εθνικοποιήσει όλο και περισσότερους κλάδους της οικονομίας και έτσι η παραγωγή στην χώρα μειώνεται συνεχώς.

Σημειώματα

Institute of Diplomacy and Global Affairs

Η κάποτε δυνατή και πλούσια Αμερική οδεύει προς τον κομμουνισμό, την φτώχεια και την μιζέρια. Αλλά συμβαίνει παράλληλα και κάτι άλλο πολύ ανησυχητικό. Τα καλύτερα μυαλά της χώρας, επιστήμονες, εφευρέτες, συγγραφείς, φιλόσοφοι, επιχειρηματίες, για κάποιο μυστηριώδη λόγο αποσύρονται και εξαφανίζονται από προσώπου γης. Γιατί άραγε; Η χώρα καταρρέει και πολλοί Αμερικάνοι ρωτούν ποιος είναι ο John Galt αλλά κανένας δεν γνωρίζει πως προέκυψε αυτή η ερώτηση και κατά πόσον αυτό το άτομο είναι υπαρκτό.

Εν τω μεταξύ οι πολιτικοί επεκτείνουν την εξουσία τους στις ζωές των πολιτών. Απεγνωσμένα προσπαθούν να στηρίξουν τις αποτυχημένες πολιτικές τους με το να απαγορεύουν νομοθετικά στους εργαζόμενους να βγουν στη σύνταξη, να αλλάξουν απασχόληση, να εγκατασταθούν σε άλλες περιοχές. Με άλλα λόγια αλυσοδένουν τους Αμερικάνους πολίτες στις τρέχουσες εργασίες τους.

Περιφρονώντας το σοσιαλιστικό καθεστώς και τους καταπιεστικούς νόμους του, πολλοί εργαζόμενοι παραιτούνται ή εξαφανίζονται.

Ένα από τα κεντρικά πρόσωπα του βιβλίου, η Dagny Taggard, ιδιοκτήτρια εταιρείας σιδηροδρόμων και επιχειρηματικό δαιμόνιο προσπαθεί να προλάβει να πείσει ένα χαρισματικό νεαρό επιστήμονα και συνεργάτη της να μην τα παρατήσει και φύγει, αλλά αυτός έχει μόλις αναχωρήσει με ιδιωτικό αεροπλάνο μαζί με κάποιο άλλο άγνωστο άτομο. Τους καταδιώκει και ανακαλύπτει ότι σε μια ερημική κοιλάδα έχουν καταφύγει τα πιο δημιουργικά μέλη της κοινωνίας που είχαν μυστηριωδώς εξαφανιστεί. Ανακαλύπτει ότι απεργούν ενάντια στην σοσιαλιστική δικτατορία, η οποία ουσιαστικά έχει νομοθετήσει ότι οι ζωές των πολιτών ανήκουν στο κράτος. Δηλώνουν δε, ότι δεν θα επιστρέψουν στις δουλειές τους μέχρις ότου οι σοσιαλιστές στην Washington μάθουν να σέβονται και να προστατεύουν το δικαίωμα των ατόμων στην ζωή, στην σκέψη και στο κέρδος. Εκεί η ιδιοκτήτρια των σιδηροδρόμων μαθαίνει ότι αυτός που ξεσήκωσε όλους αυτούς είναι ένα υπαρκτό άτομο που ονομάζεται John Galt. Τελικά, για να μη σας κουράζω, το δικτατορικό καθεστώς καταρρέει και οι απεργοί επιστρέφουν στις εργασίες τους, κάνοντας μια καινούρια αρχή.

Άθελά του κανείς μπαίνει στον πειρασμό να αναρωτηθεί κατά πόσον υπάρχει ομοιότητα μεταξύ του βιβλίου της Ραντ και της σημερινής αποκαρδιωτικής ελληνικής πραγματικότητας. Η απάντηση είναι ασφαλώς και υπάρχει. Δυστυχώς ήλθε η ώρα να πληρώσουμε το τεράστιο κόστος του σοσιαλκρατισμού.

Είναι μεγάλο λάθος να πιστεύουμε ότι οι προηγούμενες κυβερνήσεις, συμπεριλαμβανομένης της Νέας Δημοκρατίας, εφάρμοσαν φιλελεύθερη πολιτική.

Ούτε ο δημόσιος τομέας μειώθηκε, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν τεράστια ελλείμματα και χρέος, ούτε η φορολογία περιορίστηκε ουσιαστικά, με συνέπεια ο ιδιωτικός τομέας να υπερφορολογείται για να συντηρεί τον πολυδάπανο και αντιπαραγωγικό δημόσιο τομέα. Μάλιστα αρκετές ελληνικές εταιρείες μετέφεραν τις επιχειρήσεις τους σε γειτονικά κράτη, όπως προφητικά είχε προβλέψει στο βιβλίο της η Ραντ.

Το σημερινό ΠΑΣΟΚ σαν σοσιαλιστικό κόμμα που είναι, προτιμούσε να μεγαλώνει το δημόσιο χρέος της χώρας, παρά να εκποιήσει δημόσια περιουσία, ένα μεγάλο κομμάτι της οποίας κυριολεκτικά ρημάζει και αχρηστεύεται.

Επίσης, προτίμησε την αύξηση της φορολογίας παρά τη μείωση των δημόσιων δαπανών και την κατάργηση άχρηστων κρατικών οργανισμών. Οι διαρθρωτικές αλλαγές

Σημειώματα

Institute of Diplomacy and Global Affairs

δεν έγιναν διότι προσκρούουν στην σοσιαλιστική λογική ενός κράτους που θέλει να επεμβαίνει παντού και να ρυθμίζει τα πάντα, όπως έγραφε πρόσφατα η ΕΣΤΙΑ.

Τα κλειστά επαγγέλματα δεν άνοιξαν διότι αντιδρούν οι συντεχνίες που δημιουργήθηκαν κατά την σοσιαλιστική και όχι μόνο 30ετία.

Αλλά και οι διαπλεκόμενοι επιχειρηματίες που έχουν μάθει να λειτουργούν σε περιβάλλον κρατικού προστατευτισμού μια χαρά τα πέρασαν.

Έτσι φτάσαμε σε αυτή την κατάσταση.

Αλλά για αυτό δεν ευθύνεται το καθεστώς της ελεύθερης αγοράς αφού απλά ποτέ δεν εφαρμόστηκε.

Αν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε αυτή την πρωτόγνωρη κρίση, το πρώτο πράγμα που θα πρέπει να κάνουμε, λαός και ηγεσία, είναι να αλλάξουμε μυαλά.

Να καταλάβουμε επιτέλους αυτό που είχε πει ο Ρήγκαν, ότι δηλαδή το κράτος δεν είναι η λύση αλλά το πρόβλημα.

Τελειώνοντας, επειδή ανήκω σε αυτούς που δεν περιορίζονται μόνο στην θεωρία, θα ήθελα σύντομα να ολοκληρώσω την ομιλία μου με ορισμένες απόψεις της Ραντ πάνω σε βασικά θέματα.

Δημοκρατία: Σύμφωνα με την original έννοια, η Δημοκρατία είναι ένα σύστημα λύσης κοινωνικών θεμάτων με την μέθοδο του απόλυτου πλειοψηφικού κανόνα. Ας θυμηθούμε όμως το κλασσικό παράδειγμα της αρχαίας Αθήνας.

Ο Σωκράτης καταδικάστηκε νόμιμα σε θάνατο, επειδή η πλειοψηφία δεν συμφωνούσε με τις απόψεις του, μολονότι ο Σωκράτης δεν χρησιμοποίησε ποτέ βία και δεν παραβίασε τα δικαιώματα κανενός.

Εκλαϊκευμένα θα μπορούσε κανείς να πει ότι δημοκρατία έχουμε όταν 3 λύκοι και ένα πρόβατο αποφασίζουν για το τι θα φάνε το βράδυ.

Κυβέρνηση: Ο μόνος ενδεδειγμένος ρόλος μιας κυβέρνησης είναι η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών, δηλαδή η προστασία από την φυσική ή την απειλή βίας καθώς και την απάτη.

Έτσι αυτό που προκύπτει είναι ότι το κράτος δικαιούται να αναλάβει την εσωτερική αστυνόμευση, την Εθνική Άμυνα των πολιτών από εξωτερική απειλή, καθώς και την απονομή δικαιοσύνης.

Μικτή Οικονομία: Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν έχουν πλέον καπιταλιστικό σύστημα. Η οικονομία τους είναι μικτή, δηλαδή ένα μείγμα καπιταλισμού και κρατισμού, δηλαδή ελευθερίας και ελέγχων. Σύμφωνα με την άποψη της Ραντ, η μικτή οικονομία οδηγείται με την πάροδο του χρόνου στην αποσύνθεση και στον εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των διαπλεκόμενων ομάδων, λεηλατώντας και καταστρέφοντας η μία την άλλη.

Εξωτερική Πολιτική: Η ουσία μιας ειρηνικής φιλελεύθερης εξωτερικής πολιτικής είναι το ελεύθερο εμπόριο, δηλαδή κατάργηση των εμπορικών εμποδίων και των ειδικών προνομίων. Είναι γνωστό ότι κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνας το ελεύθερο εμπόριο απελευθέρωσε τον κόσμο από τον φεουδαρχισμό και την μοναρχία.

Από αυτά προκύπτει ότι η Ραντ ήταν αντίθετη στις στρατιωτικές επεμβάσεις της Αμερικής στο εξωτερικό.

Θα μπορούσα να αναφέρω πολλές άλλες θέσεις της Ραντ επάνω σε διάφορα άλλα θέματα αλλά δεν θέλω να κάνω κατάχρηση στον χρόνο σας.

Το βέβαιο είναι ότι η Ayn Rand ήταν μοναδική και γι' αυτό επάξια κατέχει μία κορυφαία θέση στην παγκόσμια φιλελεύθερη σκέψη.

